

5.2. Weerstandsvermogen & risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt de financiële robuustheid weergegeven. Onder weerstandsvermogen wordt in algemene zin verstaan de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. De paragraaf weerstandsvermogen dient volgens artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ten minste de volgende inhoud te bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- B. Een inventarisatie van risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie;
- C. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's en de realisatie daarvan.

A. Weerstandscapaciteit

Met de weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. De beleidslijn voor het bepalen van de weerstandscapaciteit is vastgelegd in de nota risicomangementbeleid. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele weerstandscapaciteit. Met het eerste worden de middelen bedoeld die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. Met de incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit:

1. De onbenutte belastingcapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De Incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende onderdelen:

2. Het vrije deel van de algemene reserve, de vrije reserve en de bestemmingsreserves;
3. De post onvoorzien. Deze bedraagt € 100.000;
4. Eventuele stille reserves.

De post onvoorzien

In de begroting is jaarlijks een post onvoorzien opgenomen van € 100.000.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden, die een gemeente heeft om haar inkomsten via extra belastingopbrengsten te verhogen. De belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente Oosterhout zijn OZB-inkomsten, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn beiden begroot op een kostendekkend niveau. Dit betekent dat hierin geen onbenutte capaciteit aanwezig is.

In het bestuursakkoord tussen de regering en de VNG is meegenomen dat met ingang van 2008 de verhoging van de OZB-tarieven niet meer is gemaximeerd. Het vervallen van de limitering OZB mag echter niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve

lastendruk. Het instellen van een macronorm moet dat voorkomen. Als de ontwikkeling van de lokale lasten tot overschrijding van die norm leidt, kan het Rijk ingrijpen via correctie van het volume van het gemeentefonds. Binnen de OZB is er dus wel sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

Onderstaand is berekend dat er een onbenutte belastingcapaciteit is van circa € 4,6 miljoen. Dit is de ruimte ten opzichte van de tarieven die landelijk vastgesteld zijn om te kunnen worden toegelaten als artikel 12 gemeente.

Bedragen * € 1.000

	Waarde 2019	Tarief 2019	Tarief artikel 12 (2020)	Bruto Opbrengst 2019*	Bruto opbrengst tarief art 12	Onbenutte capaciteit
- woningen eigenaar	6.068.863	0,1084%	0,1853%	6.351	11.245	4.894
- niet woningen eigenaar	1.564.930	0,2031%	0,1853%	3.090	2.900	-190
- niet woningen gebruiker	1.250.536	0,1775%	0,1853%	2.214	2.317	103
Totaal				11.655	16.463	4.807

* Op basis van begroting 2019

Uiteraard is het goed om te beseffen dat het gebruiken van de onbenutte belastingcapaciteit echt een noodmaatregel is in geval de gemeente in financieel zwaar weer terecht komt. Het gebruik van deze onbenutte belastingcapaciteit betekent namelijk een gemiddelde verhoging van de huidige OZB voor woningen met zo'n 77%.

Het vrije deel van de algemene reserve, de vrije reserve en de bestemmingsreserves

Algemene reserve

De doelstelling van de algemene reserve is:

1. het tijdelijk opvangen van negatieve exploitatieresultaten. De benodigde omvang is sterk afhankelijk van de interne beheersing van de bedrijfsprocessen. Als de planning- en controlcyclus goed functioneert dan zullen via bijsturing tekorten/overschotten in de uitvoering van de begroting met behulp van een aanpassingsproces in uiterlijk 2 à 3 jaar weer worden gecorrigeerd.
2. onvoorzienbare externe ontwikkelingen op te vangen.

Vrije reserve / bestemmingsreserves

De vrije reserves en bestemmingsreserves (m.u.v. reserve investeringsprojecten) zijn allen vrij te besteden voor de diverse doeleinden. De bestemmingsreserves zijn wel gelabeld voor bepaalde doeleinden, maar de raad kan te allen tijde besluiten hier een ander doel aan te geven. De ontwikkeling van de vrije reserve is beschreven in het hoofdstuk investeringen van de financiële begroting. De reserves hebben zich als volgt ontwikkeld cq. gaan zich naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Bedragen * € 1.000

Incidentele weerstandscapaciteit	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Algemene reserves	5.283	5.283	5.283	5.283
Vrije reserve	28.992	22.638	24.942	24.692
Reserves grondexploitatie	25.739	24.017	15.587	12.819
Overige bestemmingsreserves*	12.716	9.441	5.652	2.604
Totaal	72.730	61.379	51.464	45.398

* De reserve investeringsprojecten en SSC/ICT worden bij de bepaling van het weerstandsvermogen buiten beschouwing gelaten.

In bovenstaande berekening van de weerstandscapaciteit worden vrijwel alle reserves meegenomen. Dit is ook toegestaan bij het bepalen van het weerstandsvermogen; de raad kan immers bepalen de reserves voor een andere doel in te zetten. Het is echter zo dat er reeds bestedingsdoelen aan de bestemmingsreserves hangen en dat geldt ook voor een groot deel van de vrije reserve. Als de incidentele weerstandscapaciteit wordt gezuiverd van deze 'claims' ontstaat het volgende beeld:

Bedragen * € 1.000

Incidentele weerstandscapaciteit	Ultimo 2020
Algemene reserves	5.283
Vrije reserve*	6.241
Reserve grondexploitatie**	10.651
Overige bestemmingsreserves***	0
Totaal	22.175

* Binnen de vrije reserve is alleen het gedeelte waar nog geen claim op ligt meegenomen.

** Betreft de algemene bedrijfsreserve van de GREX en het niet-geclaimde deel van reserve infrastructurale werken.

*** Bestemmingsreserves zijn kostendekkend geraamd en maken geen deel uit van weerstandsvermogen.

Conclusie weerstandscapaciteit

Bedragen * € 1.000

Post	
Structurele weerstandscapaciteit	4.807
Incidentele weerstandscapaciteit	22.175
Totale weerstandscapaciteit	26.982

De gemeente Oosterhout beschikt hiermee over een weerstandscapaciteit van € 27,0 miljoen.

B. Risico's

Tegenover de hierboven geïnterpreteerde weerstandscapaciteit staan de risico's die de gemeente loopt. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten of voorzieningen gevormd. De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Mogelijke voor- of nadelen op exploitatieposten worden hier niet als risico gedefinieerd.

De onderstaande risico-inschatting is gestoeld op diverse aannames. De globale inschatting van kans en omvang is tijdsgebonden, waarbij het (voortschrijdend) inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Onder dergelijke risico's verstaan wij derhalve: alle redelijk voorzienbare onzekerheden die niet direct vooraf kwantificeerbaar zijn. Daarom kunnen er geen voorzieningen voor worden gevormd.

Het gaat om de volgende zaken:

Algemene uitkering	
Omschrijving:	De hoogte van het gemeentefonds is afhankelijk van de uitgaven die het rijk doet. Dit noemen we 'samen de trap op en samen de trap af'. Wanneer de rijksoverheid minder uitgeeft, ontvangen we als gemeente ook minder algemene uitkering.

	Afgelopen periode zijn er een aantal onderzoeken gestart die te maken hebben met de herziening van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en de gemeenten. Deze herziene verhoudingen omvatten een herziening op het gehanteerde verdeelmodel voor zowel de Algemene uitkering als ook specifiek op het sociaal domein. Een herziening van het verdeelmodel betekent herverdeeleeffecten voor gemeenten. Momenteel is nog geen inzicht in wat dat voor onze gemeente in financiële zin kan gaan betekenen.
Impact:	Onduidelijk is wat de meerjarige effecten van de nieuwe verdeelsystematiek daadwerkelijk zullen zijn. Bestuurlijk is al wel afgesproken dat de financiële effecten getrapt zullen worden ingevoerd, zodat het effect maximaal € 15 per inwoner per jaar zal gaan bedragen. Dit naast de jaarlijkse onzekerheid als gevolg van de 'samen trap op samen trap systematiek'.
Financiële impact:	Bestuurlijk is al wel afgesproken dat de financiële effecten getrapt zullen worden ingevoerd, zodat het effect maximaal € 15 per inwoner per jaar zal gaan bedragen (Wat voor Oosterhout per jaar dus maximaal zo'n € 825.000 effect heeft). Deze korting kan vervolgens dus wel meerdere jaren optreden! Voor de mogelijke onderuitputting van het Rijk is meerjarig een (beperkte) stelpost opgenomen.
Maatregelen:	De gemeente Oosterhout volgt (voornamelijk via de M50) de ontwikkeling van de verdeelmodellen en laat zich hierover periodiek informeren en draagt via deze groep haar mening uit richting VNG / Rijk. De M50 is ook (ambtelijk en bestuurlijk) vertegenwoordigt in de werkgroepen die over de verdeelmodellen nadenken. Het Rijk heeft besloten om met ingang van 2018 de Algemene uitkering te koppelen aan de brede Rijksuitgaven, wat ervoor gaat zorgen dat de AU zich stabielier ontwikkelt.

Taakstelling jeugdzorg & WMO

Omschrijving:	Per 1 januari 2015 zijn er taken op het gebied van jeugdzorg, AWBZ en de participatiewet overgeheveld van het Rijk naar de gemeenten. Deze overheveling zijn gepaard gegaan met gelijktijdige budgetverlagingen vanuit het Rijk. In 2017 zijn grote tekorten op gebied van jeugd en WMO zichtbaar geworden. Deze lijn zet zich door naar toekomstige jaren. In de begroting 2019 zijn de budgetten voor jeugd en WMO daarom met resp. € 4,5 miljoen en € 1,8 miljoen opgehoogd. Gelijktijdig is echter een taakstelling opgelegd van resp. € 1.000.000 en € 600.000 op deze beleidsterreinen. Hiertoe zijn projectorganisaties opgericht en projectopdrachten vastgesteld.
Impact:	WMO In de begroting 2019 is voor de Wmo netto € 1,8 miljoen extra budget opgenomen. Op gebied van de WMO wordt desondanks in 2019 (peildatum augustus 2019) een kostenoverschrijding van € 2,9 miljoen verwacht. In de begroting 2020 is daarom nog eens ruim € 2,0 miljoen extra budget voor WMO meegenomen. Hier ligt voor 2020 nog een taakstelling van € 600.000 op. Meerjarig (vanaf 2021) loopt deze taakstelling op naar € 1,2 miljoen. Jeugdzorg In de begroting 2019 is voor jeugd netto € 3,5 miljoen extra budget opgenomen. Dit is inclusief een taakstelling van € 1 miljoen. Naar

	<p>verwachting blijft het jaar 2019 (peildatum augustus 2019) binnen het vastgestelde budget en is de taakstelling dus ook gerealiseerd. Meerjarig is er voor 2020 wederom een taakstelling van € 1 miljoen te realiseren.</p> <p>Zonder maatregelen komt de houdbaarheid van ons zorgstelsel en onze financiële positie als gemeente in het gedrang. In de meerjarenbegroting is vastgesteld dat het tekort in de periode 2019-2020 met telkens € 1,6 miljoen per jaar moet worden teruggedrongen. Dit realiseren we door het sturen op de transformatie en het nemen van beheersmaatregelen in de toegang en de specialistische jeugdhulp. Er is daartoe voor zowel jeugd als WMO een taskforce opgericht die deze maatregelen moet gaan uitwerken en doorvoeren met als uitgangspunt om betere zorg voor minder geld te organiseren. Risico blijft echter dat door het geheel aan wet- en regelgeving, de ontwikkelingen in de samenleving (ook binnen andere domeinen) en de vraag naar en noodzaak van de inzet van hulp een tekort onvermijdbaar blijft.</p>
Financiële impact:	€ 1.600.000
Maatregelen:	Met ingang van de begroting 2019 is de jeugdzorg en de WMO niet meer budgetneutraal opgenomen, maar is hier reëel geraamd conform de verwachte kosten. Er vinden maandelijks voortgangsgesprekken en –rapportages plaats op de ombuigingen, waardoor snel bijgestuurd kan worden.

Verbonden partijen / Gemeenschappelijke regelingen	
Omschrijving:	In de paragraaf verbonden partijen wordt inzicht gegeven in de aard, omvang en betekenis van de privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente Oosterhout een bestuurlijk en/of financieel belang heeft en daarmee ook risico's loopt.
Impact:	Verbonden partijen zijn verplicht om in hun begroting en jaarstukken een risicoparagraaf op te nemen waarin de door de verbonden partij onderkende risico's zijn opgenomen. Over het algemeen is de afspraak gemaakt dat verbonden partijen er geen eigen reserves op na houden, maar dat men zich, in geval een risico zich daadwerkelijk voor doet, wendt tot de deelnemende gemeenten om dit op te vangen. Hiermee loopt de gemeente Oosterhout een direct financieel risico.
Financiële impact:	Voor een overzicht van de verbonden partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen (paragraaf 5.6). De verbonden partijen hebben in hun begroting (vanaf 2019) weliswaar risico's benoemd, maar deze zijn veelal niet gekwantificeerd. Hierdoor is het niet mogelijk voor de gemeente Oosterhout om te bepalen hoe hoog het financiële risico is dat wij vanuit de verbonden partijen lopen. De totale bijdrage van de gemeente Oosterhout in 2020 aan de verbonden partijen bedraagt ruim € 9,4 miljoen. Omdat de GR'en de risico's veelal nog niet hebben gekwantificeerd wordt nu 5% (€ 470.000) van dit begrotingstotaal als risicopost opgenomen.
Maatregelen:	De ontwikkeling van de risicoparagraaf van alle verbonden partijen zal worden gemonitord via vertegenwoordiging in het AB/DB. Gedurende het kalenderjaar zijn er verschillende momenten (bestuursrapportage) om (bij) te sturen op een verbonden partij.

Risico aansprakelijkheid brand Moerdijk

Omschrijving:	Gemeente Moerdijk en de Veiligheidsregio MWB worden door omliggende bedrijven van Chemie Pack in Moerdijk verantwoordelijk gehouden voor de schade die ze zeggen te hebben geleden als gevolg van de brand op 5 januari 2011. Er is nog steeds geen dagvaarding inzake aansprakelijkstelling uitgebracht, maar de mogelijkheid is nog steeds aanwezig; er is nog geen sprake van de verjaringstermijn. Het kan hier gaan om een claim die in de (tientallen) miljoenen loopt.
Impact:	Het risico van de brand in Moerdijk is niet financieel vertaald in het weerstandsvermogen van de veiligheidsregio. Daarom worden de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling geadviseerd met dit risico zelf rekening te houden.
Financiële impact:	Voor Oosterhout kan dit neerkomen op een risico van ruim 300.000. (aandeel 4,8 %)
Maatregelen:	n.v.t

Ontwikkeling WSW bedrijf WAVA/ MidZuid

Omschrijving:	<p>Het budget dat wij van het Rijk ontvangen voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) maakt vanaf 2015 onderdeel uit van de integratie-uitkering sociaal domein. De middelen die hierin zitten voor uitvoering van de Wsw zijn onvoldoende om de uitvoering hiervan door WAVA te dekken. Dit betekent dat er sprake is van een aanvullende gemeentelijke bijdrage.</p> <p>Door verbetering van het bedrijfsresultaat bij WAVA is deze gemeentelijke bijdrage de afgelopen jaren gedaald. Het is echter de vraag of deze verbetering van het bedrijfsresultaat de komende jaren gehandhaafd kan blijven. De meerjarenraming 2020-2023 van WAVA, zoals WAVA deze heeft opgenomen in de WAVA-begroting 2020, laat tot en met 2020 een stijging van de gemeentelijke bijdrage zien, vanaf 2021 is de verwachting dat de gemeentelijke bijdrage gaat dalen.</p> <p>De Participatiewet kent de participatievoorziening beschut werk. Op dit moment is WAVA hiervoor onze belangrijkste uitvoerder. Via het BUIG-budget en het participatiebudget ontvangen wij hiervoor middelen van het Rijk die voor de uitvoering aan WAVA beschikbaar gesteld worden. Het Rijk bepaalt jaarlijks een aantal plaatsen beschut werk dat de gemeente moet realiseren voor zover er personen een indicatie hebben. Het is op dit moment nog onvoldoende duidelijk in hoeverre die middelen die het Rijk voor beschut werk beschikbaar stelt op langere termijn voldoende zijn om de kosten te dekken.</p>
Impact:	Groot
Financiële impact:	€ 857.071 (gemeentelijke bijdrage 2020)
Maatregelen:	De ontwikkelingen bij WAVA krijgen continu aandacht. Hierbij blijft er aandacht voor de vraag welke taken weggelegd dienen te worden bij WAVA. Ook de bedrijfsvoering binnen WAVA heeft blijvende aandacht.

Attero

Omschrijving:	De gewesten in de provincie Noord-Brabant hadden met Attero Zuid B.V. aanbiedingscontracten afgesloten die liepen tot 1 februari 2017 voor wat betreft het brandbaar huishoudelijk restafval. Attero dient aan
---------------	--

	<p>de verwerker een minimale hoeveelheid restafval van 510 kTon aan te leveren. Vanaf 2011 is deze hoeveelheid niet meer in totaal aangeleverd door de gewesten.</p> <p>De rekeningen over de jaren 2011 tot en met 2014 zijn na gerechtelijke uitspraken definitief van tafel. Attero heeft (ondanks deze uitspraken) nieuwe procedures aangespannen over het jaar 2015 .</p> <p>Inmiddels hebben de arbiters een eindvonnis gegeven en zijn de facturen over de naheffing 2016 en januari 2017 toegevoegd aan de lopende arbitragezaak. Uit het eindvonnis blijkt dat Attero in het gelijk is gesteld en dat de gewesten een naheffing over 2015, 2016 en januari 2017 zullen moeten gaan betalen aan Attero. Momenteel wordt een vernietigingsprocedure opgestart om dit eindvonnis aan te vechten en daarmee kan dit dossier nog niet worden gesloten. Op dit moment is nog niet te zeggen wanneer deze procedure zal eindigen.</p> <p>Gaande deze procedure zal binnen de gewesten gesproken moeten worden over de onderlinge verdeling. Vervolgens zal er een verdeling moeten komen tussen de gemeenten in deze gewesten.</p> <p>De vereniging van contractanten (VvC) heeft besloten dat het verdelingsvraagstuk, na de vernietigingsprocedure, wordt voorgelegd aan een externe adviseur die een bindend advies zal uitbrengen.</p> <p>De verdeling tussen de gemeenten in de gewesten is geparkeerd tot er een afspraak is over de verdeling tussen de gewesten.</p>
Impact:	De arbiters hebben in het eindvonnis gesteld dat de facturen voor de naheffing 2015, 2016 en januari 2017 door de gewesten betaald moeten worden. De vernietigingsprocedure heeft geen opschortende werking. Er is echter geen uitspraak gedaan over de verdeling. De gewesten zullen een vooruitbetaling moeten verrichten. Deze vooruitbetaling is gebaseerd op de facturen van Attero. Achteraf, als is vastgesteld hoe de verdeling tussen de gewesten en binnen het gewest plaats gaat vinden zal deze gecorrigeerd gaan worden.
Financiële impact:	pm
Maatregelen:	De Brabantse gewesten blijven gezamenlijk handelen richting Attero in deze zaak. In de nieuwe contracten per 1 februari 2017 is geen aanlever- of volumeplicht opgenomen.

Afval algemeen	
Omschrijving	De afvalbegroting is geen statische begroting. Veel is afhankelijk van niet of moeilijk beïnvloedbare factoren zoals de afvalverbrandingsbelasting, kwantitatieve en kwalitatieve afvalscheiding door bewoners (afvalgedrag), marktwerking van verwerkingstarieven of prijzen voor de inname van waardevolle recyclebare producten (papier, blik, textiel, etc.). Doorlopend zullen nieuwe contracten afgesloten moeten worden voor de verwerking van verschillende afvalstromen. De verwerkingstarieven zijn aan marktwerking onderhevig. Er kan dus moeilijk een betrouwbare inschatting worden gegeven over de daadwerkelijke toekomstige tarieven. De huidige tendens is wel dat de inkomsten uit grondstoffen zullen dalen en de kosten voor afvoer zullen stijgen.

Impact:	Het risico is interen op de egalisatievoorziening en een hogere afvalstoffenheffing. Onverwachtse prijswijzigingen zetten de egalisatievoorziening verder onder druk. De voorziening mag niet negatief zijn, in dat geval moet worden bijgestort uit de algemene middelen. Dit is in 2018 daadwerkelijk nodig gebleken.
Financiële impact:	Aan inkomsten uit recyclebare stromen is in de begroting 2019 zo'n € 1,892 miljoen opgenomen. Het totale risico van deze post wordt ingeschat op zo'n 10% hiervan. Daarnaast zijn de afgelopen jaren de kosten voor kwijtschelding en oninbaar fors gestegen, en kunnen ook niet alle ledigingen daadwerkelijk opgelegd worden bij inwoners. Hierin bestaat echter momenteel nog weinig inzicht. Deze effecten worden totaal ingeschat op zo'n € 230.000 per jaar.
Maatregelen:	<ul style="list-style-type: none"> - Meedoen aan grote aanbestedingen om gunstige tarieven in contracten vast te leggen - Geen eenmalige tariefsmatiging - Afvalscheiding zowel kwalitatief als kwantitatief bevorderen - Grip op bedrijfsvoering houden (efficiency verbetering continue opgave)

Rente / treasury	
Omschrijving:	De gemeente Oosterhout heeft geld vanuit de markt aangetrokken om de gewenste investeringen te kunnen realiseren. Momenteel is deze rente erg laag. Hier wordt in de begroting rekening mee gehouden en hierdoor ontstaat ieder jaar extra financiële ruimte binnen de exploitatie. Indien de rente stijgt dan kan dit tot meerjarige budgettaire consequenties (lees extra bezuinigingen) leiden. Per 31 december 2018 is er totaal € 72,4 miljoen aan vreemd vermogen aanwezig. Een rentestijging van 1% betekent dus al een extra rentebetaling van € 725.000 op jaarbasis.
Impact:	Jaarlijks wordt in de begroting een inschatting gemaakt van het budgettaire effect van de rente. Met ingang van 2017 mag de gemeente (vanwege een wijziging in het BBV) niet meer dan de werkelijk betaalde externe rente doorrekenen naar de gemeentelijke producten, waar voorheen een meerjarig (hoger) gemiddelde werd gehanteerd. Hiermee wordt de gevoeligheid van de begroting voor renteschommelingen ook aanzienlijk vergroot. Aangezien de rente momenteel historisch laag staat, is het te verwachten dat deze de komende jaren weer gaat stijgen. Dit betekent dat er dan nadelen ontstaat in de exploitatie.
Financiële impact:	€ 300.000
Maatregelen:	Er zijn intern maatregelen genomen om deze risico's te beheersen en te mitigeren. Deze zijn veelal vastgelegd in het treasury statuut. Deze risico's worden beperkt door de renteontwikkeling voortdurend te volgen en verschillende rentevisies naast elkaar te leggen. Daarnaast zorgen we in de leningenportefeuille voor een goede spreiding in looptijd van de leningen.

Achtervang gewaarborgde geldleningen	
Omschrijving:	De gemeente staat – via een achtervangconstructie – samen met het rijk borg / garant voor de betaling van rente en aflossing van een afgesloten geldlening voor woningbouw die aan corporaties zijn verstrekt via het waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daarnaast staan gemeente en Rijk garant voor hypotheekleningen die aan

	<p>particulieren zijn verstrekt via het Nationaal Hypotheken Garantiefonds (NHG). Het primaire risico ligt bij de betreffende corporaties c.q. de particulieren zelf.</p> <p>Met betrekking tot de WSW betreft het een getrappt systeem waarbij de eerste lijn is: als een corporatie niet langer beschikt over voldoende geld, en dus niet meer aan rente- en aflossingsverplichting kan voldoen, kan deze een beroep doen op het saneringsfonds van Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV) al dan niet met extra geborgde financiering via WSW.</p> <p>Daarna (tweede lijn) kan de corporatie een beroep doen op aanvullende steun vanuit de buffers van het WSW en de gezamenlijke corporaties. Als deze tweede lijn ook niet toereikend is, kunnen rijk en de gezamenlijke gemeenten worden aangesproken op hun achtervangfunctie (derde lijn). Deze achtervangfunctie bestaat uit het verstrekken van renteloze leningen aan het WSW. Het WSW zal deze leningen te zijner tijd terugbetalen. Daarbij geldt de volgende verdeelsleutel: 50% voor rekening van het rijk, 25% voor rekening van de schadegemeenten en 25% voor rekening van de gezamenlijke Nederlandse Gemeenten. Het verlies blijft door deze constructie beperkt tot een klein aandeel in de rente van de extra geldleningen.</p> <p>Ten aanzien van per 1 januari 2011 afgegeven borgtochten wordt de volledige achtervangfunctie door het Rijk vervuld. Bij dreigende liquiditeitstekorten in verband met tot en met 31 december 2010 afgegeven borgtochten kan het WSW een beroep doen op achtergestelde, renteloze leningen van het Rijk (50%) en van de gemeenten (50%).</p>
Impact:	Het totaal aan gewaarborgde geldleningen met achtervangconstructie bedraagt € 387,5 miljoen (per 31 december 2018). Dit bestaat bijna geheel uit leningen geborgd door Waarborgfonds Sociale Woningbouw en waarbij de gemeente een achtervangfunctie vervuld (388 miljoen). Over dit bedrag staat de gemeente voor 50% (€ 194 miljoen) borg.
Financiële impact:	€ 1.940.000
Maatregelen:	Het WSW heeft ten doel woningbouwcorporaties tegen een zo laag mogelijke rente geld te laten lenen op de kapitaalmarkt, om zo de kosten van sociale woningbouw te kunnen drukken. Door het risico met andere gemeenten te delen, wordt hierbij het risico van individuele gemeenten beperkt. Bij opzegging van de overeenkomst met WSW zal de gemeente Oosterhout of zelf leningen moeten gaan verstrekken of zelf direct garant moeten gaan staan in de richting van (vooral) Thuisvester dat het risico vergroot. De claim op WSW dient nauwlettend te worden gemonitord. Gezien het feit dat er sprake is van een getrappt systeem is het risico niet theoretisch, maar ook niet groot.

Garantstellingen

Omschrijving:	De gemeente staat garant voor de betaling van rente en aflossing van geldleningen aan instellingen, stichtingen of verenigingen die een doel nastreven met een maatschappelijk belang. In alle gevallen geldt dat er sprake moet zijn van bijzondere omstandigheden. Die bijzondere omstandigheid bestaat veelal daarin dat de instelling geen
---------------	--

	of onvoldoende zekerheid aan de bank kan verstrekken. Daar waar mogelijk vestigt de gemeente zekerheidsrechten.
Impact:	<p>Samenstelling van de gewaarborgde geldleningen bestaat uit de volgende hoofdposten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zorgsector: ▪ Volkshuisvesting particulieren (door langdurige aflossing op geldleningen en stijging huizenprijzen risico nagenoeg nihil) ▪ Volkshuisvesting Thuisvester; ▪ Milieu ▪ Sport/ Welzijn <p>Tezamen vertegenwoordigen deze (31 december 2018) een waarde van € 9,4 miljoen.</p>
Financiële impact	€ 94.000
Maatregelen:	Aan elke garantstelling gaat een draagkrachtoets vooraf en worden waar mogelijk zekerheidsrechten gevestigd. Voorts wordt bedongen dat op leningen wordt afgelost waardoor het risico voor de gemeente geleidelijk afneemt.

Informatiebeveiliging & privacy	
Omschrijving:	<p>Als gemeente werken we veel met waardevolle en privacygevoelige informatie. Informatiebeveiliging en dus ook het nemen van allerlei beveiligingsmaatregelen om de risico's te beperken, wordt daarom steeds belangrijker. Ook (veranderende) wetgeving is van invloed op de eisen aan de informatiebeveiliging. Dit zien we bijvoorbeeld terug in de ontwikkelingen in de BIG en in de ENSIA-beoordeling.</p> <p>Binnen de gemeente Oosterhout maken we veelvuldig gebruik van gewone en bijzondere persoonsgegevens. Het zorgvuldig omgaan met deze persoonsgegevens staat hoog in het vaandel bij zowel de organisatie als de medewerkers. Met de komst van de Avg is het nog duidelijker omschreven welke plichten wij hebben als gemeente en welke rechten onze burgers hebben.</p>
Impact:	<p>Het neerzetten van een betrouwbare informatievoorziening is noodzakelijk voor het goed functioneren van de gemeente en is de basis voor het beschermen van rechten van burgers en bedrijven. Als er inbreuk plaatsvindt op de beschikbaarheid, integriteit of vertrouwelijkheid van informatie kan de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar komen en bedrijfsprocessen kunnen uitvallen. Ook kan de veiligheid van burgers in gevaar komen op het moment dat de gemeente geen betrouwbare informatievoorziening kan neerzetten. Bovendien kan als een incident zich voordoet waarbij gegevens gelekt worden dit in de pers en/of de beleving van de burgers breed uitgemeten worden. Als hierbij blijkt dat er onvoldoende maatregelen getroffen zijn, is sprake van aansprakelijkheid én heeft dit gevolgen voor het imago van de gemeente. Zeker als het gaat om informatie die gevoelig zijn (zoals de gegevens in het kader van het Sociaal Domein en/of Veiligheid).</p>
Financiële impact	<p>Wanneer de gemeente aantoonbaar onvoldoende oog heeft voor informatieveiligheid en privacy kan de Autoriteit Persoonsgegevens een maximale boete opleggen van € 10.000.000 bij een inbreuk op de privacy van betrokkenen (bij een datalek). Bij aanwijsbaar niet naleven van de eisen uit de Avg kan de boete zelfs oplopen tot € 20.000.000. Hiernaast kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor schade die is opgelopen door individuen als gegevens "op straat"</p>

	komen. Tevens kunnen technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen, die nodig zijn om risico af te dekken of incidenten op te lossen, onverwachte kosten met zich meebrengen.
Maatregelen:	Op het gebied van informatiebeveiliging en privacy nemen we een aantal maatregelen. Zo zijn we bezig met een bewustwordingstraject voor de hele organisatie, hierin komen de verschillende onderwerpen van omgaan met en beveiligen van informatie aan de orde. Zowel de fysieke als de digitale (werk)omgeving zijn hierin behandeld. In 2020 vervolgen we deze campagne, omdat bewustzijn een continu proces is. Daarnaast is er een GAP-analyse uitgevoerd welke aangeeft in welke mate de gemeente voldoet aan de BIG en de Avg. De bevindingen die voort gekomen zijn uit deze analyse, zijn geplot op een risicomatrix. De risicomatrix geeft weer welke bevindingen de grootste risico's met zich meebrengen voor de gemeente en welke bevindingen dus het eerst opgepakt moeten worden. We beoordelen deze risico's zowel op de kans dat het risico zich voordoet als op impact van het risico. De doelstellingen van informatiebeveiliging en privacy worden waar mogelijk samen opgepakt en uitgevoerd. Ook op het gebied van privacy hebben we al belangrijke stappen gezet, zo is er een privacy organisatie opgezet met een Functionaris Gegevensbescherming (FG) en privacy beheerders binnen de afdelingen. Ook zijn de eerste Data Protection Impact Analyses (DPIA's) uitgevoerd. De verbeterpunten die we hebben geïdentificeerd zijn onder handen of staan ondertussen op de planning. De eerste maatregelen zijn al genomen. Voor zowel informatiebeveiliging als privacy geldt dat dit thema's zijn die nooit gereed zijn. Het is een groeiproces dat we met elkaar doormaken, waarbij we steeds volwassener worden. Vandaar dat we voor beide thema's een volwassenheidsladder doorlopen. Waarbij gezegd moet worden dat 100% veiligheid een illusie is en zal blijven.

BTW verbonden partijen	
Omschrijving:	De koepelvrijstelling voor BTW wordt verder ingeperkt. Kern van de nieuwe aanpassing is dat de koepelvrijstelling alleen nog geldt voor die samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met activiteiten van algemeen belang. Hierbij moet worden gedacht aan maatschappelijk werk en sociale zekerheid, onderwijs en medische verzorging. Welke samenwerkingsverbanden onder het algemeen belang vallen, is momenteel echter nog niet duidelijk. Bijvoorbeeld het heffen van belastingen is een overheidstaak, maar geen activiteit van algemeen belang die is genoemd in de Europese btw-richtlijn. Dit risico geldt voor alle GR's waarvan de activiteiten niet van algemeen belang zijn. Een ander voorbeeld hiervan zijn de Regionale Uitvoeringsdiensten (voorheen milieudiensten).
Impact:	Gemeenten zullen hierdoor meer btw gaan compenseren bij het BTW-compensatiefonds (BCF). Het plafond van het BCF wordt dan overschreden. Dat leidt tot korting van het gemeentefonds. Op basis van de huidige informatie lijkt het erop dat dit in ieder geval voor de BWB en de OMWB gaat gelden. De BTW voor deze regelingen bedraagt ruim € 90.000.
Financiële impact:	€ 90.000
Maatregelen:	In regionaal verband zal getoetst gaan worden in hoeverre de aanwezige GR'en voldoen aan deze richting. Daarnaast is landelijk

	een lobby gestart die zich gaat inzetten voor het structureel verhogen van de het uitgavenplafond van het BCF.
--	--

BTW Sportaccommodaties (SPUK)

Omschrijving:	Vanaf 1 januari 2019 is de aftrek op de BTW sport komen te vervallen. De budgetten zijn in de begroting 2020 geraamd inclusief BTW. Via de specifieke uitkering sport (SPUK) kan de gemeente subsidie ontvangen vanuit het Rijk voor de BTW verhogingen. Gezien het grote aantal aanvragen bij het Rijk door gemeenten, zien we dat er meer is aangevraagd dan er beschikbaar is gesteld (€ 228 miljoen ingediend, € 152 miljoen beschikbaar).
Impact:	Aangezien er landelijk meer geld is aangevraagd door gemeenten, dan dat er beschikbaar is, is het niet duidelijk of het totaal ingediende bedrag ook daadwerkelijk uitbetaald wordt. Hierdoor heeft de gemeente een financieel nadeel op de uitgaven op gebied van sport.
Financiële impact:	€ 220.000
Maatregelen:	Gezien het feit dat er aan de voorkant meer is aangevraagd dan er beschikbaar is gesteld bij het Rijk, zijn wij voorzichtigheidshalve uitgegaan van 70% teruggave van de BTW. Oosterhout heeft over 2019 ruim € 736.000 aangevraagd. De aanvraag voor 2020 moet in november 2019 worden gedaan.

Onderhoud kapitaalgoederen

Omschrijving:	<p>Het komende jaar verwachten we de volgende risico's bij het uitvoeren van het Jaarplan Openbare Ruimte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De grote hoeveelheid aan projecten en opgaven in het Bestuursakkoord en in de Toekomstvisie in relatie tot de beschikbare capaciteit, middelen en prioritering; • De schaarste op de arbeidsmarkt, vooral in de technische functies, zowel in vaste dienst als inhuur. De kosten van inhuur zijn hoog. Ook adviesbureaus ervaren deze problemen; <p>De voorbereiding van projecten vraagt meer tijd, onder andere door procedures, stijgende kosten en besluitvorming over wijzigingen in de uitgangspunten. De uitvoering van projecten loopt daardoor vertraging op.</p>
Impact:	De tendens dat onderhoud vertraagd of uitgesteld wordt, heeft tot gevolg dat er achterstalligheid in onderhoud ontstaat. In praktijk is het zo dat je achterstallig onderhoud pas waarneemt als het een behoorlijke omvang heeft bereikt en dat je achterstalligheid normaal gesproken niet meer kunt inhalen anders dan met extra investeringen.
Financiële impact:	Nog niet te bepalen
Maatregelen:	De voortgang van de investeringen in de openbare ruimte worden gemonitord op realisatie. Het niet realiseren van investeringen in het geplande jaar van uitvoering, leidt in de toekomst tot een ophoging van het investeringsplafond Openbare Ruimte.

Conjuncturele ontwikkelingen bouwkosten

Omschrijving:	De economie blijft aantrekken, waardoor een stijging van de kosten voor bouw- en onderhoudsprojecten zichtbaar blijft. De afgelopen jaren zijn van drie voetbalverenigingen de accommodaties vernieuwd en de nieuwbouw van Neerlandia '31 wordt eind 2019 opgeleverd.
---------------	---

	Voor de renovatie of nieuwbouw van de kleedruimten van Irene '58 en OVV '67 wordt eerst onderzoek gedaan naar de locatie van de eventuele nieuwbouw, vanuit de toekomstige woningbouwopgave in beide dorpen. De hoogte van de investeringen voor de nieuwbouw van de sportaccommodaties zijn hier van afhankelijk. Over de toekomst van het stadhuis is voorjaar 2019 een besluit genomen. Er is door de raad een voorbereidingskrediet van € 2 miljoen beschikbaar gesteld, onder andere om het programma van eisen voor het nieuwe gemeentehuis en de toekomstvisie Slotjesveld verder uit te werken.
Impact:	Mede vanwege de uit te voeren variantenstudies ten aanzien van de sportaccommodaties, wordt er komend jaar geen nieuwbouwproject opgestart. Vervangende nieuwbouw van de Oosterheide sporthal is enkel jaren vooruit geschoven. Voor het stadhuis is een variantenstudie uitgewerkt waarbij de investeringen om te komen tot een voorstel voor vervangende nieuwbouw geraamd tot een maximum van ca. 25 miljoen. Uitstel over de toekomst van het stadhuis leidt zeer mogelijk tot hogere lasten. Vanaf 2017 wordt reeds ervaren dat schaarste van aanbieders toeneemt. Daarnaast neemt de prijsstijging van materialen exponentiele vormen aan.
Financiële impact:	Een kostenstijging van zo'n 20% betekent € 5,0 miljoen aanvullend benodigd krediet. De steeds lager wordende rentestand biedt daarentegen aantrekkelijke financieringsmogelijkheden.
Maatregelen:	De kostenontwikkelingen scherp blijven monitoren aan de hand van aanbestedingen in het land.

Grondexploitaties algemeen	
Omschrijving:	Via scenarioanalyses en het periodiek doorrekenen van alle grondexploitaties projecten ontstaat er goed inzicht in de risico's. Daarnaast wordt in het MPG per project en totaal specifieke berekeningen gemaakt inzake risico's en weerstandsvermogen. De Contreie is het grootste project binnen onze gemeente met een boekwaarde (geïnvesteed bedrag per 31-12-2018) van circa € 8,9 miljoen.. Van de overige projecten zijn met name de projecten Santrijn, Everdenberg en Zwaikom risicovol, waarbij hier ook een belangrijke component ligt in het risico van afzet van de gronden en bij Zwaikom ook in de verdere ontwikkeling van het plan. Tenslotte is er ook voor Slotjes Midden een toelichting opgenomen. In dit project zijn alle inkomsten ontvangen maar moeten de komende jaren nog grote investeringen worden gedaan in het openbaar gebied. Het risico dat de inkomsten uit grondverkoop onder druk komen te staan is ver afgenomen, door het aangaan van overeenkomsten van uitgifte binnen de projecten Santrijn en de Contreie. Alle projecten worden hieronder specifiek toegelicht
Impact:	Het benodigde weerstandsvermogen is berekend op basis van de zogenoemde IFLO-methode. Op basis van de actualisatie uit het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) van september 2019 en actualisatie van de grondexploitaties blijkt de volgende marges van het benodigde weerstandsvermogen: IFLO methode : € 4,43 miljoen
Financiële impact:	€ 4.430.000 (risico grondexploitaties totaal)
Maatregelen:	De plannen worden periodiek doorgerekend op basis van actuele inzichten, waarbij meerdere scenario's in beeld worden gebracht.

	<p>Thans is niet de afzet van gronden het meest kritieke in de totale grondexploitatie, maar de planning. Binnen de vrije reserve worden de bedragen binnen de P&C cyclus steeds geactualiseerd, hetgeen zorgt voor de periodiek afstemmingsmoment tussen de uitgaven en inkomsten.</p> <p>Daarnaast is er binnen de grondexploitatie een algemene bedrijfsreserve beschikbaar ter hoogte van circa €8,6 miljoen.</p>
--	---

De Contreie	
Omschrijving:	<p>Qua financiën en planning vormt de verkoop van de vrije kavels en de woonwerkkavels het grootste risico. De verkoop van de laatste vrije kavels loopt goed. Wel hebben enkele kandidaat kopers voor de kavels moeten afzien van de koop door stijging van de bouwkosten. Het moment van grondopbrengst van gronden voor projectbouw is soms niet concreet omdat dit afhankelijk is van de verkoop van de geplande woningen. Niet alleen qua grondopbrengsten maar ook qua uitvoeringsplanning vormt dit een risico. Zolang de kavels niet bebouwd zijn, kan de buitenruimte niet definitief worden ingericht. Dit brengt extra kosten met zich mee omdat tijdelijke maatregelen getroffen moeten worden getroffen.</p> <p>De risico's in de projectbouw zijn grotendeels verdwenen. Voor de kavels aan de Lanspunt en de Zuidwestlocatie zijn ontwikkelovereenkomsten gesloten met een projectontwikkelaar. Voor het Vrachelsplein is een intentieovereenkomst gesloten met Thuisvester.</p> <p>Er moeten nog een aantal werken bouw- en woonrijp maken worden aanbesteed/uitgevoerd. Het risico bestaat dat prijzen stijgen ten opzichte van wat eerder is geraamd in de grondexploitatie.</p>
Impact:	<p>Het tempo van realisering, zowel projectbouw als vrije bouw, is hoog. De markt is echter nooit helemaal te voorspellen. Wat betreft de afzet van woningen blijft een risico bestaan. Een vertraging in de afzet heeft latere grondopbrengsten tot gevolg. Daarnaast loopt de grondexploitatie dan langer door omdat het project niet kan worden afgerond.</p>
Financiële impact:	Onderdeel van de impact grondexploitaties totaal
Maatregelen:	<p>Verkoop van de vrije kavels en woonwerkkavels wordt goed gemonitord zodat wanneer nodig direct passende maatregelen kunnen worden genomen om verkoop waar mogelijk te bespoedigen. Om de verkoop van de woonwerkkavels meer onder de aandacht te brengen, zijn de kavels op funda in business geplaatst.</p>

Everdenberg Oost	
Omschrijving:	<p>Op 28 augustus jl. is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Er is een samenwerking tussen de gemeente en de ontwikkelaar die een deel van de gronden in bezit heeft. Deze samenwerking wordt ingericht t.b.v. de uitvoering en uitgifte van de bedrijfskavels. Er is een afhankelijkheid met "het project vernieuwing N629". De eerste fase van dat project moet zijn opgeleverd, voordat bedrijven op Everdenberg-Oost hun deuren kunnen openen. Oplevering van de eerste fase van de N629 is gepland juni 2020. Daarnaast dient er een (tijdelijke) aansluiting aangelegd te worden tussen Everdenberg</p>

	Oost en de N629. Hiervoor dienen nog gronden aangekocht te worden. Verder kan hele gebeuren rondom de stikstof (PAS) gevolgen hebben.
Impact:	Indien de oplevering van de eerste fase van de N629, de aansluiting van de (tijdelijke) weg en/of de PAS leidt tot vertraging, dan heeft dit consequenties voor de uitgifte van de bedrijfskavels. En dus direct financiële gevolgen. In de grondexploitatie is wel ruimte voor uitloop, maar dat gaat ten koste van de opbrengst.
Financiële impact:	Onderdeel van de impact grondexploitaties totaal.
Maatregelen:	Nauw overleg met de provincie over de voortgang van de N629 en overleg met alle betrokken in het kader van het draagvlak voor het project.

Ontwikkeling Santrijgebied excl. parkeergarage	
Omschrijving:	<p><i>Uitgifte grond voor woningbouw:</i> Verwachte risico's zijn beperkt doordat er een inschrijving is afgerond.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moment van uitgifte kan nog enkele maanden wijzigen. - De grond dient in bouwrijpe staat opgeleverd te worden. <p><i>Start bouw van de woningen</i> -Het is niet duidelijk wat de PAS voor effect zal hebben op de vergunningsaanvraag.</p> <p><i>Voor het openbaar gebied geldt:</i> Verwachte risico kan met name zijn de hogere kosten voor aanleg openbaar gebied.</p>
Impact:	<p>Voor het openbaar gebied geldt dat onder andere door bodemverontreiniging de kosten voor aanleg van openbaar gebied hoger kunnen worden.</p> <p>Voor de appartementen is het onduidelijk wat de impact van de PAS zal hebben op de aan te vragen omgevingsvergunning.</p>
Financiële impact	Onderdeel van de impact grondexploitaties totaal
Maatregelen:	<p><i>Uitgifte grond voor woningbouw</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Levering parkappartementen zo snel mogelijk, verwachting is eerste kwartaal 2020. <p><i>Aanleg openbaar gebied</i> -Er zal een aanbesteding plaatsvinden zodat er concurrerend ingeschreven kan worden.</p>

Zwaikom	
Omschrijving:	<p>De belangrijkste risico's binnen het project Zwaikom zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bestemmingsplanprocedure, afronding verwacht 3^e kwartaal 2019 2. Subsidie: vervallen van provinciale subsidie. 3. Verplaatsen handboogvereniging 4. Verkoop woningen 5. Looptijd totale project 6. PAS <p>Daarnaast dienen er nog voor diverse onderdelen nader onderzoek plaats te vinden, hetgeen afhankelijk van de bevindingen kan leiden tot andere kosten.</p>
Impact:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Als het bestemmingsplan vertraging oploopt of er geen vergunningen verstrekt kunnen worden voor de bouw vanwege de

	PAS, kunnen de ontwikkelaars niet beginnen met de bouw van de woningen. 2. Mogelijke planschadeclaims en vertragingprocedures.
Financiële impact:	Onderdeel van de impact grondexploitaties totaal
Maatregelen:	Intensief overleg met alle betrokken partijen (onder meer ontwikkelaars, provincie, organisaties, belanghebbenden, verenigingen en bewoners). De voorziening is verhoogd, gezien feit dat de eindwaarde negatiever is geworden, doordat er enkele nieuwe onderdelen zijn opgenomen.

Herontwikkeling Slotjes Midden	
Omschrijving:	De herontwikkeling van Slotjes Midden is in volle gang. De afgelopen jaren zijn op verschillende plekken in de wijk woningen en appartementen gerealiseerd (o.a. Loevepark en de voormalige schoollocatie aan de Loevensteinlaan). Daarnaast is de grootschalige renovatie van de portiekwoningen aan de Van Boisshotlaan, Tempelierstraat en de Dr. Janssenslaan gerealiseerd. Aansluitend aan deze renovatie is de Dr. Janssenslaan heringericht. Deze werkzaamheden zijn voor de zomer 2019 afgerond. Inmiddels is de bouw van het eerste appartementencomplex aan het Wilhelminakanaal Noord in volle gang en worden de 13 grondgebonden woningen aan de Thorbeckestraat binnenkort opgeleverd. Met de bouw van 39 grondgebonden woningen aan de Loevensteinlaan, Pieter Vreedestraat en Thorbeckestraat (kanaalzijde Loevepark) wordt komend najaar gestart. Voor het gebied tussen het Wilhelminakanaal Noord, Dr. Janssenslaan/Slotlaan en Loevensteinlaan is een stedenbouwkundig plan opgesteld, dat inmiddels is vertaald naar een ontwerpbestemmingsplan. Volgens de meest actuele planning zal de bebouwing eind 2024 gerealiseerd moeten zijn.
Impact	Onderdeel van de impact grondexploitaties totaal
Financiële impact	-Hogere prijzen inrichting kanaalzone door te kiezen voor invulling hiervan met projecten rondom klimaatadaptatie. - Hogere prijzen bouwproducten door toenemende vraag en tekorten aan aanbodkant. Dit kan de planning van het bouwproces vertragen. - Inrichten openbare ruimte is (met name voor deelplan 4 t/m 7) nog niet concreet. Kostenraming hiervan is nog redelijk abstract. - Langere duur van project door eventuele juridische procedures vanuit omwonenden.
Maatregelen:	Regelmatig overleg en afstemming met Thuisvester en ontwikkelaar ten aanzien van de planning en de gemaakte afspraken vastleggen. - Goed inzicht in en zonodig bijstellen van hoogte en moment van uitgaven voor herinrichting openbaar gebied. - In nauw overleg met de buurtcoördinator de leefbaarheid van de wijk blijven volgen en zonodig aanvullende maatregelen treffen. - Zoeken naar subsidiemogelijkheden, bijvoorbeeld via de provincie, om de kosten van projecten rondom klimaatadaptatie te verlagen.

Totaaloverzicht van onderkende risico's:

Het risico wordt bepaald door de risico's te kwantificeren op basis van de kans dat het risico zich voordoet. Voor de beoordeling is de onderstaande schaalindeling gehanteerd.

Kans	Omschreven als	Geschatte kans dat het risico zich in werkelijkheid zal voor doen
Zeer klein	Zeer onwaarschijnlijk	1%
Klein	Onwaarschijnlijk	10%
Gemiddeld	Aannemelijk	50%
Groot	Waarschijnlijk	80%

In onderstaande tabel zijn de onderkende risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd en ingedeeld per type risico.

Nr	Item	Maximaal risico	Kans	I/S	Impact
1	Algemene uitkering	825.000	Groot	S	660.000
2	Taakstelling jeugd en WMO	2.400.000	Groot	S	1.920.000
3	Verbonden partijen	470.000	Gemiddeld	S/I	235.000
4	Brand Moerdijk	300.000	Gemiddeld	I	150.000
5	MidZuid/WAVA	340.000	Groot	S/I	272.000
6	Attero	pm	Groot	I	pm
7	Afvalverwijdering	230.000	Groot	S	184.000
8	Rente / treasury	300.000	Gemiddeld	S	150.000
9	Achterevang gewaarborgde geldleningen	194.000.000	Zeer klein	I	1.940.000
10	Garantstellingen	9.400.000	Zeer klein	I	94.000
11	Informatiebeveiliging & privacy	500.000	Gemiddeld	I	250.000
12	Koepelvrijstelling BTW	90.000	Groot	S	72.000
13	BTW sportaccommodaties	220.000	Groot	S	177.000
14	Onderhoud kapitaalgoederen	0	-	-	0
15	Conjuncturele ontwikkelingen bouwkosten	5.000.000	Groot	I	4.000.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit excl. grondexploitaties					10.104.000
Risico grondexploitaties					4.430.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit					14.534.000

Wanneer de risico's maal de kans berekend wordt ontstaat er een benodigd weerstandsvermogen van € 14,6 miljoen om de onderkende risico's af te dekken.

C. Confrontatie weerstandsvermogen en risico's

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds. De relatie wordt weergegeven in onderstaand figuur.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortkomt, zetten we af tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Bij de vaststelling van de beleidsnota risicomangement 2016 – 2019 is vastgesteld dat deze zogenoemde ratio weerstandsvermogen minimaal 1,5 moet zijn.

Beschikbare weerstandscapaciteit	Benodigde weerstandscapaciteit	Weerstands-ratio
----------------------------------	--------------------------------	------------------

Netto weerstandsvermogen	27,0 mln	14,6 mln	1,8
--------------------------	----------	----------	-----

We kunnen concluderen dat we momenteel met dit ratio over voldoende weerstandscapaciteit beschikken. Het is echter wel zo dat er een aantal risico's benoemd zijn welke een structurele doorwerking hebben en ook is er sprake van risico welke nog niet is doorgerekend in financiële zin. Wanneer we er, indien deze risico's zich voordoen, niet in slagen deze snel genoeg door te vertalen in beleid drukken de structurele risico's langer op het weerstandsvermogen.

Het moge ook duidelijk zijn dat de keuze om geld vanuit de reserves in te zetten om te investeren in de stad op termijn leidt tot een kleinere reservepositie en dus een lagere weerstandscapaciteit.

D. Kengetallen

Onderstaande kengetallen behoren tot een set die landelijk verplicht is gesteld in het BBV. Deze set maakt het de leden van de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun gemeente (zowel in ontwikkeling over de tijd, alsook – zij het beperkter - in vergelijk met andere gemeenten). In de tabel is tevens aangegeven in welke paragraaf een nadere berekening van deze kengetallen is opgenomen.

	Paragraaf	JR 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
Netto schuldquote	5.4. Treasury	39,5%	36,1%	36,6%	48,1%	51,4%	58,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	5.4. Treasury	39,7%	36,3%	36,8%	48,3%	51,6%	58,9%
Solvabiliteitsratio	5.4. Treasury	57,4%	57,2%	58,7%	55,9%	53,9%	51,5%
Structurele exploitatieruimte	6.14. incidentele baten & lasten	-1,0%	-1,4%	0,0%	-1,5%	-2,3%	-1,9%
Grondexploitatie	5.7. Grondbeleid	12,5%	8,4%	4,7%	6,1%	4,7%	2,7%
Belastingcapaciteit	5.1. Lokale heffingen	90,0%	97,6%	95,6%	95,6%	95,6%	95,6%

- **De netto schuldquote** wordt berekend door het vreemd vermogen te delen door het begrotingstotaal. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als 'normaal' kan worden beschouwd en boven de 100% is voorzichtigheid geboden.
- **De solvabiliteitsratio** wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Dit geeft de mate aan waarmee het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio tussen 30 en 80% ligt wordt dit als normaal beschouwd. Bij een ratio onder de 30% is voorzichtigheid geboden.
- **De structurele exploitatieruimte** is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten met inachtneming de dotaties aan de reserves. Dit kengetal geeft aan hoeveel structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Er is geen norm aanwezig voor het niveau van dit kengetal.
- **Grondexploitatie.** Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van de GREX in verhouding tot de totale gemeentelijke inkomsten. Er is geen norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe minder de relevantie van negatieve

waardeontwikkeling van de GREX voor de begroting en daarmee een lager risico voor de gemeente.

- **De belastingcapaciteit** geeft de gemiddelde lasten uit hoofde van OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hier is geen norm voor. Een ratio hoger dan 100% betekent dat de lasten hoger zijn dan landelijk gemiddeld.

De financiële kengetallen m.b.t. de schuldquote en de solvabiliteit liggen ruim binnen de norm van de VNG. De schuldquote kent wel een stijgende lijn; dit heeft te maken met de geplande investeringen, welke gefinancierd dienen te worden.

De beoordeling van de structurele exploitatieruimte heeft vooral waarde in meerjarig perspectief. Hier is zichtbaar dat dit percentage een dalend verloop kent, hetgeen betekent dat er steeds minder 'vrije' ruimte binnen de begroting aanwezig is. In 2017 en 2018 is dit kengetal zelfs negatief geworden. Dit is voornamelijk te verklaren door de tekorten op gebied van jeugd en WMO in die jaren; een deel van deze kosten is structureel en werkt ook door naar komende jaren. Omdat de nog openstaande taakstelling voor 2020 en verder nog niet is gerealiseerd, is dit kengetal meerjarig nog negatief.

Het kengetal grondexploitatie kent in meerjarenperspectief een dalende trend. Dit is een positieve ontwikkeling, omdat dit betekent dat de totale boekwaarde van de grondexploitatie verder afneemt, waardoor de risico's voor de gemeente lager worden. Dit is gebaseerd op de grondexploitaties die momenteel geopend zijn. Bij het openen van nieuwe grondexploitaties, zal dit kengetal echter weer gaan oplopen.

De belastingcapaciteit is de afgelopen jaren verder afgenomen. Met name in 2019 is deze , door verhoging van de kostendekkendheid afvalstoffenheffing, gestegen. De ruimte onder het landelijk gemiddelde is daarmee beperkt geworden.

Op basis van de huidige cijfers kan geconcludeerd worden dat de gemeente Oosterhout een robuuste financiële positie heeft. Echter kengetallen kunnen vooral in onderlinge samenhang waardevolle informatie geven. Van belang is om te kijken naar de ontwikkelingen van deze kengetallen onderling en over de jaren heen. Met name het feit dat de structurele exploitatieruimte negatief is geworden geeft de noodzaak aan om kritisch te blijven kijken naar de uitgaven van de gemeente.